

ВПЛИВ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ НА СУЧАСНУ СЛОВАЦЬКУ МОВУ

Шовкович Олеся Миронівна

викладач кафедри прикладної лінгвістики,

Ужгородський національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7502-7254>

У даній роботі висвітлюється вплив запозичених слів на формування сучасної словацької мови та її контакт з іншими мовами як у самій Словаччині, так і поза її межами. Саме на цьому мовному контакті і буде зосереджено основну увагу. Автор показує, що саме в результаті мовних, територіальних контактів, обміну культурною та науковою інформацією з'являються запозичення. Тому у кожній мові, крім «своїх», є «чужі», тобто запозичені слова. Абсолютно чистих мов, вільних від запозичень не існує, тому що немає народу, який би жив ізольовано. Запозичення – природне явище в житті мови, намагання повністю очистити мову від запозичень призвело б до збіднення.

У сучасному світі проблема мовних запозичень посідає важливе місце у лінгвістиці. В різних мовах вони по-різному впливають на збагачення словникового складу. Уживання іншомовних слів є незамінним засобом точної передачі інформації в текстах, призначених для вузьких фахівців, але може виявитися й непереборним бар'єром для розуміння науково-популярного тексту непідготовленим читачем. Зазвичай запозичуються слова, рідше – синтаксичні та фразеологічні вирази. Як впливають запозичені слова на розвиток і формування сучасної словацької мови?

Кожна мова може бути в контакті з іншою мовою або з іншими мовами як в одній державі, так і поза її межами. У Словацькій республіці словацька мова контактує з чеською, угорською, українською, ромською, меншою мірою з

деякими іншими мовами. Крім того, словацька мова стикається з мовами, які вживаються за межами Словаччини, передовсім англійською, німецькою. З огляду на це, значну частину словникового запасу словацької мови становлять слова іншомовного походження. Вони іноді настільки засвоюються в системі мови-позичальниці, що іншомовне походження таких слів не відчувається носіями мови та виявляється лише за допомогою етимологічного аналізу. Запозичення іноземних слів завжди було поширеним способом збагачення та розширення словникового запасу всіх мов, вони покращують спілкування та самовираження.

В другій половині 80 – х років ХХ століття професор Містрик згадує 5000 лексичних запозичень з англійської мови. Вчений зазначає, що слова, які потрапили до словацької мови прямим шляхом – це конкретні слова. Це слова німецького та угорського походження. Наприклад, з німецької мови *šľak, krám, just, mordovať, ratovať, truc, fortieľ*. З угорської мови - *banovať, kupožiť, beťár*. Запозичені слова з німецької та угорської мов мають переважно нелітературний характер, тому вживаються не досить часто, лише мала частина слів є часто вживана, це такі запозичення з німецької мови як *huta, cieľ, jarmok, cibul'a, chvíľa, papier, ryža, fénovať, fajčiť, pošta, šunka, láger* та з угорської мови – *pusta, guláš, tarhoňa, čardáš, báčik, vankúš, bajúzy*.

Починаючи з XV – XVI століття можна спостерігати лексичний вплив латинської мови на словацьку мову. Латинська мова на території Словаччини мала лише офіційний характер, тобто вживалася в літургії, вона була мовою релігійної та художньої літератури а також офіційною мовою угорської королівської канцелярії. Найбільший вплив латинської мови на словацьку мову спостерігався в XV – XVIII столітті, вона стала знаком і прикладом освіченості. Найуживаніші слова латинського походження – *advokát, titul, kríž, košľa, kostol, lekcia, kláštor, regula, formula, región, profesor, kancelária, problém, fakt, kvantita, kvalita, moment, špeciálny, kresťan, diabol, biskup*.

Після того, як у 1348 році Карол IV заснував університет спостерігається вплив чеської мови на словацьку мову, вона стала літературною мовою

словацьких євангеліків. Запозичені слова з чеської мови – prádlo, úvaha, otázka, dotazník, cestopis, prvok, zlúčenina, rozhlas, ústava, branec.

Майже не спостерігається вплив польської та української мов на словацьку мову, основні запозичення з польської мови – mozúrka, kresliť, mohyla, zlotý, гора, з української – step.

В сучасному світі найбільший вплив запозичень спостерігається зі сторони англійської мови. Це явище пов'язане, насамперед, із розвитком науки та техніки, природознавства та інших дисциплін, а також із розвитком суспільства в цілому. Разом із політичними, економічними, культурними та іншими змінами до мови постійно додаються нові слова шляхом глобалізації, саме тому так багато англіцизмів у словацькій мові. Якщо запозичене слово використовувати досить часто, то воно може бути включено до стандартного словника іншої мови. Найчастіше це запозичені слова з сфер технології, ІТ, бізнесу чи науки, ці англіцизми полегшують міжнародне спілкування в різних професійних сферах.

Запозичення з англійської мови у словацькій мові найчастіше зустрічаються у таких сферах :

- спорт (tým, futbal, basketbal, hokej, volejbal, tenis, rugby, coach, coachovať, draft)
- політика (líder, boss, míting, think-tank, summit, road map, slogan)
- економіка та фінанси (budget, marketing, manažment, manažér, biznis, tender, holding, kreditka)
- техніка, компютер, інтернет (softvér, e-mail, internet, web, blog, zoom, kliknúť, SMS, computer, bit, DVD, CD, enter, hacker, surfovať na internete, webové stránky, on-line, off-line)
- культура (show, showman, art-rock, bestseller, VIP, celebrita, remake, step, star, remake, horror, film)
- молодіжна лексика (sorry, piercing, loser, cool, feeling, fajn, Ok)
- мода (top, mejkap, pushup, dizajn)
- музика (pop-music, džez, blues, folk, metal, dídžej)

- їжа та напої (toast, biftek, hotdog, čipsy, drink, džús, koktail)
- транспорт (airbag, airbus, runway, check-in)
- інше (boom, boss, baby, párty, hobby, love story, no comment, víkend).

Отже, як бачимо запозичення в словацьку мову прийшли із різних мов і кожна з них виконує свою роль у мові-реципієнті. Запозичені слова – це збагачення мови новими лексичними одиницями, тому одні словацькі мовознавці строго засуджують вживання запозичень, цим самим дбають про стабільність словацької мови, а інші ставляться до них більш толерантно, оправдовуючи вживання їх в окремих комунікативних ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. М.: Прогрес, 1974. 200 с.
2. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Навчальний посібник. Київ: Вища школа, 1999. 207 с.
3. Мельничук А.С. Историческая типология славянских языков: Фонетика, словообразование, лексика и фразеология. Киев: Днепр, 1986. 304 с.
4. Dolník, J. Súčasný slovenský jazyk. Lexikológia. Seminárne cvičenia. Univerzita Komenského, Bratislava, 1999. 105 s.
5. Dolník, J. Lexikológia. Univerzita Komenského, Bratislava, 2003. 236 s.
6. Horecký, J.:Slovenská lexikológia.1.Tvorenie slov. Bratislava: SAV, 1971(a). 254s.
7. Horecký, J. Sociológia tvorenie slov. In: Studia Akademica Slovaca. 4. Red. J.Mistrík. Bratislava: Alfa, 1975. 215 s.
8. Mistrík, J.: Moderná slovenčina. Bratislava, 1988. 158 s.